

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

від 31 березня 2017 року

м. Хмельницький

№11/51-53-рк/к

**Про усунення причин, що сприяють
здійсненню дій, які містять ознаки
порушення законодавства про
захист економічної конкуренції**

Адміністративна колегія Хмельницького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (надалі – адміністративна колегія Відділення), розглянувши матеріали справи №03-06/55-16 та колективної заяви мешканців с. Лисогірка Летичівського району від 04 липня 2016 року,

В С Т А Н О В И Л А:

Хмельницьким обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (надалі – Відділення) здійснено державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції на товарному ринку заготівля молока для промислової переробки від індивідуальних господарств населення у Хмельницькій області та розглянуто колективну заяву мешканців с. Лисогірка Летичівського району щодо неправомірних дій суб'єктів господарювання, які здійснюють заготівлю молока від індивідуальних господарств, при встановленні вартості на молоко.

За результатами дослідження та розгляду колективної заяви мешканців с. Лисогірка Летичівського району в діях молокопереробних підприємств були виявлені ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

У зв'язку з цим, розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 27 вересня 2016 року №60-рп/к розпочато розгляд справи №03-06/55-16 відносно приватного акціонерного товариства «Деражнянський молочний завод» (вул. Б.Олійника, 7, м. Деражня, 32200, ЄДРПОУ – 3222667), товариства з обмеженою відповідальністю «Білогір'я молокопродукт» (вул. Леніна, 82, офіс 23, м. Гадяч, Полтавська обл., 37300, ЄДРПОУ – 33707592), приватного підприємства «РЕНЕТ» (вул. Клубна, 3, смт. Любар, Любарський район, Житомирської області, 13100), за дії, які полягали у одночасному зниженні та встановленні на одному рівні закупівельних цін на молоко заготовлене від індивідуальних господарств населення Летичівського району Хмельницької області в березні-травні 2016 року та містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачені пунктом 1 статті 50 та частиною третьою статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді антиконкурентних узгоджених дій шляхом вчинення схожих дій, які можуть призвести до обмеження конкуренції, оскільки аналіз ситуації на ринку товару спростовує наявність об'єктивних причин для вчинення таких дій.

В ході збору та аналізу доказів у справі №03-06/55-16 встановлено наступне.

У населених пунктах Летичівського району від індивідуальних господарств населення заготівлю молока здійснюють: приватне акціонерне товариство «Деражнянський молочний завод» (вул. Б.Олійника, 7, м. Деражня, 32200, ЄДРПОУ – 3222667) (надалі - ПрАТ

«Деражнянський молочний завод»), дочірнє підприємство «Старокостянтинівський молочний завод» (вул. І.Франка, 47, Старокостянтинівський район, 31104, ЄДРПОУ – 31952591) (надалі - ДП «Старокостянтинівський молочний завод»), товариство з обмеженою відповідальністю «Білогір'я молокопродукт» (вул. Леніна, 82, офіс 23, м. Гадяч, Полтавська обл., 37300, ЄДРПОУ – 33707592) (надалі - ТОВ «Білогір'я молокопродукт»), приватне акціонерне товариство «Хмельницька маслосирбаза» (вул. Кооперативна, 3, м. Хмельницький, 29025, ЄДРПОУ – 00447729) (надалі - ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза»), приватного акціонерного товариства «Літинський молокозавод» (вул. Крупської, 33, смт. Літин, Вінницька обл., 22300, ЄДРПОУ – 00424444) (надалі - ПрАТ «Літинський молокозавод»), товариство з обмеженою відповідальністю «Хмельницький завод сухого знежиреного молока» «Молочний Візит» (вул. Червоного Козацтва, 2, м. Хмільник, Вінницька обл., 22000, ЄДРПОУ – 38030199) (надалі - ТОВ «Хмельницький СЗМ»), приватне підприємство «РЕНЕТ» (вул. Клубна, 3, смт. Любар, Любарський район, Житомирської області, 13100) (надалі - ПП «РЕНЕТ»).

При аналізі інформації, отриманої від заготівельників, ціна закупівлі за 1 кг. молока сирого від підсобних господарств населення Летичівського району в лютому, березні 2016 року складала 3,50 грн. В квітні 2016 року 3,20-3,50 грн., а травні 2016 року ціни знизили ПрАТ «Деражнянський молочний завод», ТОВ «Білогір'я молокопродукт», ПП «РЕНЕТ» до 2,50 грн. відповідно, за 1 кілограм базової жирності.

При цьому зміна закупівельної ціни (зниження, підвищення до відповідного за 1 кг. молока сирого розміру) у Летичівському районі згаданими суб'єктами господарювання здійснювалася одночасно.

Факт одночасного зниження закупівельних цін на молоко та встановлення їх на одну величину в березні-травні 2016 року підтверджується розпорядчими документами про встановлення закупівельних цін за 1 кг. молока базової жирності від індивідуальних господарств населення та копіями платіжних відомостей.

Таблиця 1.

№ п/п	Назва підприємства	Ціна грн. за 1 кг. молока базової жирності на		
		березень 2016 року	квітень 2016 року	травень 2016 року
1.	ПрАТ «Деражнянський молочний завод»	3,50	3,50-3,20	3,00
2.	ТОВ «Білогір'я молокопродукт»	3,50	3,50	3,00
3.	ПП «РЕНЕТ»	3,50	3,50-3,20	3,00

Для з'ясування обставин одночасного зниження ціни за 1 кг молока базової жирності до однакового рівня проведено дослідження ринку заготівлі молока для промислової переробки у відповідності до вимог законів України «Про Антимонопольний комітет України» та «Про захист економічної конкуренції», Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 1 квітня 2002 року за №317/6605, у межах Летичівського району.

Товарні межі ринку – заготівля молока для промислової переробки від індивідуальних господарств населення. Відповідно до статті 1 Закону України «Про молоко та молочні продукти» молокопереробні підприємства закуповують молоко та молочну сировину у виробників, якими є: юридичні особи незалежно від форми власності, фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності, особисті селянські господарства, фізичні особи, які утримують

корів, овець, кіз, буйволиць, кобил та виробляють молоко і молочну сировину. Призначенням молока, що закупається молокопереробними підприємствами, є промислова переробка.

В процесі закупівлі молокопереробні підприємства застосовують ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі» (далі – ДСТУ), Рекомендації щодо виробництва і реалізації молока від корів, які утримуються у господарствах населення, відповідно до вимог ДСТУ, згідно з якими молоко за показниками якості поділяється на гатунки (вищий, перший, другий), для кожного з яких встановлені окремі величини показників якості. Відповідно до Галузевих рекомендацій ГРУ 46.018-2002 «Про порядок оплати за молоко залежно від гатунку, вмісту жиру та білка відповідно до вимог ДСТУ» за базову договірну ціну приймається закупівельна ціна без податку на додану вартість та дотації 1 т молока першого гатунку при базисних масових частках жиру і білка. Постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2002 №1589 «Про схвалення базисних норм масової частки жиру і білка у молоці коров'ячому незбираному» встановлені базисні норми для молока коров'ячого: жиру – 3,4 відсотка, білка – 3,0 відсотка. При відхиленні показників якості молока передбачаються знижки та надбавки. На молоко вищого гатунку – надбавка в розмірі 15%; на молоко другого гатунку – знижка в розмірі 10% до закупівельної ціни на молоко першого гатунку з урахуванням фактичної масової частки жиру та білка. У разі, якщо визначення показників згідно з ДСТУ неможливе, то оплата за молоко здійснюється за договірною ціною, але не нижче ціни за молоко другого гатунку. Отже, існує стандартизована товарна група – молоко незбиране для промислової переробки.

При цьому при розрахунках з сільськогосподарськими підприємствами молокопереробні підприємства застосовують, як базис для розрахунків ціну молока першого гатунку базисного вмісту жиру та білку, а при розрахунках за молоко з населенням молокопереробні підприємства застосовують як базис для розрахунків ціну молока другого гатунку. Тобто, споживачами (молокопереробними підприємствами) вирізняються товари, вироблені в домогосподарствах населення, від товарів, вироблених сільськогосподарськими підприємствами, за якісними показниками, умовами та цінами їх придбання.

Виходячи з зазначеного, стандартизована товарна група «молоко незбиране для промислової переробки» складається з двох диференційованих товарів – «молоко незбиране для промислової переробки, що закупається у населення» та «молоко незбиране для промислової переробки, що закупається у сільськогосподарських підприємств». Таким чином, товарними межами ринку, на якому вчиняються неправомірні дії Відповідачів, є молоко незбиране для промислової переробки, що закупається у населення.

Територіальними межами ринків визначено адміністративні межі населених пунктів Летичівського району Хмельницької області з урахуванням того, що пропозиція товару на ринку молока незбираного для промислової переробки, що закупається у населення, на відміну від попиту, не має здатності до переміщення за межі Летичівського району Хмельницької області, що обумовлено:

- економічними обмеженнями виробників молока (населення), пов'язаними з необхідністю мати спеціальний автотранспорт для транспортування молока, спеціальне технологічне обладнання та устаткування, що потребує значних капітальних вкладень;
- збільшенням собівартості продукції за рахунок порівняно високого рівня витрат на транспортування, що пов'язаний з масштабом виробництва молока незбираного для промислової переробки в особистих підсобних господарствах населення.

Часовими межами визначено березень-травень 2016 року - проміжок часу, необхідний для здійснення аналізу поведінки Відповідачів, протягом якого відбулось встановлення на однаковому рівні останніми закупівельних цін на молоко незбиране для промислової переробки, що закупається у населення, а також встановлення впливу зазначених дій на конкуренцію.

У березні-травні 2016 року сукупні частки по заготівлі ПрАТ «Деражнянський молочний завод», ТОВ «Білогір'я молокопродукт», ПП «РЕНЕТ» в окремих населених пунктах Летичівського району перевищували 70 відсотків.

Згідно з наданою інформацією Відповідачів економічного розрахунку вартості закупівельних цін на молоко у селах Летичівського району згадані суб'єкти господарювання не проводили. Закупівельна ціна молока визначається рядом причин, які свою чергу впливають на її підвищення та зниження:

- сезонність (осінньо-зимовий і весняно-літній період);
- якість молока, сортність (молока з індивідуальних господарств II гатунку);
- регіони заготівлі (об'єм виробництва в регіоні);
- затрати на заготівлю зберігання та транспортування;
- ціна на споживчому ринку (попит і пропозиція);
- тенденція споживання (експорт) молочної продукції на ринках інших країн.

Одночасне зниження цін мало місце за умови незмінності пропозиції продавців молока за наявності істотно різних витрат. При цьому, подібна поведінка суперечила об'єктивно обумовленій ринковій поведінці, оскільки в умовах конкуренції на ринку молока коров'ячого незбираного для промислової переробки, що закуповується у населення Летичівського району не існувало об'єктивних причин для одночасного зниження Відповідачами закупівельних цін на сировину до однакового рівня.

Аналіз ситуації, що склалася на ринку закупівлі молока для промислової переробки у населення Летичівського району свідчить про відсутність об'єктивних причин для одночасного зниження ціни до однакового рівня у березні-травні 2016 року. Така ситуація на ринку не могла скластися при наявності конкурентного середовища, а була штучно створеною вищезазначеними суб'єктами господарювання.

Проведеним аналізом встановлено, що загальні обсяги заготівлі молока, асортимент продукції, затрати на заготівлю зберігання та транспортування є різними.

Обсяги заготівлі молока для промислової переробки протягом березня - травень 2016 року.

Таблиця 2.

№ з/п	Назва підприємства	Обсяги заготівлі молока, тон		
		березень 2016 року	квітень 2016 року	травень 2016 року
1.	ПрАТ «Деражнянський молочний завод»	інформація визначена відповідачем, як інформація з обмеженим доступом		
2.	ТОВ «Білогір'я молокопродукт»	інформація визначена відповідачем, як інформація з обмеженим доступом		
3.	ПП «РЕНЕТ»	1370	1512	1711

Як видно з таблиці 2 обсяг заготівлі молока зазначеними суб'єктами господарювання у порівнянні з березнем 2016 року зріс: ПрАТ «Деражнянський молочний завод» на 150,57 відсотка, ТОВ «Білогір'я молокопродукт» на 118,57 відсотка, ПП «РЕНЕТ» на 124,89 відсотка.

Асортимент продукції суб'єктів господарювання.

Таблиця 3.

Назва основних видів продукції	ПрАТ «Деражнянський молочний завод»	ТОВ «Білогір'я молокопродукт»	ПП «РЕНЕТ»
Масло			ВИГОТОВЛЯЄ

Молоко коров'яче незбиране	інформація визначена відповідачем, як інформація з обмеженим доступом	інформація визначена відповідачем, як інформація з обмеженим доступом	-
Сир			-
Кефір			-
Сметана			-
Ряжанка			
Закваска			
Йогурт			-
Творог			-
Спред			-
Продукти молоковісні сирні			ВИГОТОВЛЯЄ
Сир розсільний			ВИГОТОВЛЯЄ
Жирна сировадка			ВИГОТОВЛЯЄ

Відповідно до таблиці 3 асортимент продукції молокопереробних підприємств є різним.

Обсяги виробленої молочної продукції протягом березня - травень 2016 року.

Таблиця 4.

№ з/п	Назва підприємства	Обсяги виробленої молочної продукції, тон		
		березень 2016 року	квітень 2016 року	травень 2016 року
1.	ПрАТ «Деражнянський молочний завод»	інформація визначена відповідачем, як інформація з обмеженим доступом		
2.	ТОВ «Білогір'я молокопродукт»	інформація визначена відповідачем, як інформація з обмеженим доступом		
3.	ПП «РЕНЕТ»	142	158	729

Згідно даних таблиці 4 суб'єкти господарювання ПрАТ «Деражнянський молочний завод», ТОВ «Білогір'я молокопродукт» зменшили виробництво продукції у порівнянні з березнем 2016 року, а у ПП «РЕНЕТ» відбулось збільшення виробництва. Це в першу чергу пов'язано із різним асортимент продукції суб'єктів господарювання та сезонністю споживання.

Обсяги реалізації молочної продукції протягом березня - травень 2015 року.

Таблиця 5.

№ з/п	Назва підприємства	Обсяги реалізації молочної продукції, тон		
		березень 2016 року	квітень 2016 року	травень 2016 року
1.	ПрАТ «Деражнянський молочний завод»	інформація визначена відповідачем, як інформація з обмеженим доступом		
2.	ТОВ «Білогір'я молокопродукт»	інформація визначена відповідачем, як інформація з обмеженим доступом		
3.	ПП «РЕНЕТ»	106	169	488

Проаналізувавши таблицю 5 встановлено, що ПрАТ «Деражнянський молочний завод», ТОВ «Білогір'я молокопродукт» зменшили реалізації продукції у порівнянні з березнем 2016 року, а у ПП «РЕНЕТ» відбулось збільшення виробництва. Це в першу чергу пов'язано із різним асортимент продукції суб'єктів господарювання та сезонністю споживання.

Транспортне плече та середня вартість доставки молока заготовленого у Летичівському районі Хмельницької області в березня - травень 2016 року у Відповідачів теж були різними

Незважаючи на це суб'єкти господарювання встановили ціни закупівлі за 1 кг. молока сирого від підсобних господарств населення Летичівського району на одному рівні.

З огляду на те, що зазначенні суб'єкти господарювання мають різну спеціалізацію діяльності та різну номенклатуру молочної продукції, різні технологічні умови її виробництва, різні обсяги закупівлі молочної сировини, різні потужності та ступінь їх зносу, різну собівартість виробництва молочної продукції, різні шляхи її реалізації (просування) покупцям, будь-які зміни на ринках готової молочної продукції не можуть обґрунтувати одночасне встановлення суб'єктами господарювання закупівельних цін на молочну сировину на однаковому рівні.

Рівень оптово-відпускних цін по видам продукції за березня - травень 2016 року.

Таблиця 7.

Назва підприємства	березень 2016 року	квітень 2016 року	травень 2016 року
ПрАТ «Деражнянський молочний завод»			
Масло	інформація визначена відповідачем, як інформація з обмеженим доступом		
Молоко коров'яче незбиране			
Сир			
Кефір			
Сметана			
Ряжанка			
Закваска			
Йогурт			
Творог			
Спред			
Сир розсільний			
ТОВ «Білогір'я молокопродукт»			
Масло солодковершкове	інформація визначена відповідачем, як інформація з обмеженим доступом		
Продукт сирний			
ПП «РЕНЕТ»			
Масло солодковершкове	82,65	59,13	58,50
Продукти молоковісні сирні	57,22	50,45	49,57
Сир розсільний	63,00	63,00	74,00
Сировадка рідка	-	-	0,60

Проведений Відділенням аналіз дає підстави стверджувати, що при збільшенні статей витрат (енергоносії, заробітна плата тощо) молокопереробні підприємства не вживали достатніх заходів щодо мінімізації та оптимізації витрат, а використовували механізм антиконкурентних дій, оскільки завдяки погодженій поведінці могли визначати умови обороту товару на ринку молока незбираного для промислової переробки, що закуповували у населення на території Летичівського району.

Проведеним Відділенням аналізом наведених даних у таблицях 2-7, дає підстави стверджувати, що у Відповідачів не відбулось втрати ринків збуту так, як за цей період збільшилось виробництво та реалізація продукції. Стосовно підвищення ресурсів газу, паливо-мастильних матеріалів слід відмітити, що у структурі собівартості продукції витрати складають від 1 до 7 відсотків, а витрати на сировину становлять від 70 до 80 відсотків. Тому, підвищення цих витрат жодним чином не призводить до одночасного зниження закупівельної ціни на молоко.

При цьому, результати аналізу ринку заготівлі молока для промислової переробки від індивідуальних господарств населення свідчать про наявність негативних змін на ринку, у вигляді обмеження вибору продавців товару - здавачів молока, між покупцями товару -

молокопереробними підприємствами, за ціною пропозицією, які є наслідками схожої поведінки суб'єктів господарювання на ринку і полягає у одночасному зниженні закупівельних цін на молоко ПрАТ «Деражнянський молочний завод», ТОВ «Білогір'я молокопродукт», ПП «РЕНЕТ» до однакового рівня.

Наявність значної сукупної частки зазначених суб'єктів господарювання на ринку заготівлі молока в межах населених пунктів Летичівського району свідчить про можливість цих суб'єктів господарювання диктувати умови закупівлі молока, отримувати односторонню користь при закупівлі молока за рахунок ущемлення інтересів здавачів молока.

Відповідно до частини третьої статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», антиконкурентними узгодженими діями вважаються вчинення суб'єктами господарювання схожих дій на ринку товару, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, у разі якщо аналіз ситуації на ринку товару спростовує наявність об'єктивних причин для вчинення таких дій.

Тобто, економічно необґрунтована паралельна поведінка кількох провідних покупців товару на певному товарному ринку, навіть при відсутності між ними антиконкурентних домовленостей, може бути визнана порушенням, передбаченим пунктом 1 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Антиконкурентний характер узгоджених дій ПрАТ «Деражнянський молочний завод», ТОВ «Білогір'я молокопродукт», ПП «РЕНЕТ», на ринку заготівлі молока для промислової переробки від індивідуальних господарств населення підтверджується інформацією зібраною під час дослідження, яка свідчать про відсутність економічних чинників, що зумовили одночасне встановлення однакового розміру закупівельних цін, наслідком чого стало усунення конкуренції між ними. Тобто, відсутній причинно-наслідковий зв'язок між схожими діями суб'єктів господарювання та обставинами, що їх зумовили.

Таким чином, дії ПрАТ «Деражнянський молочний завод», ТОВ «Білогір'я молокопродукт», ПП «РЕНЕТ», які полягали у одночасному зниженні та встановленні на одному рівні закупівельних цін на молоко заготовлене від індивідуальних господарств населення Летичівського району Хмельницької області в березні-травні 2016 року містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачені пунктом 1 статті 50 та частиною третьою статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді антиконкурентних узгоджених дій шляхом вчинення схожих дій, які можуть призвести до обмеження конкуренції, оскільки аналіз ситуації на ринку товару спростовує наявність об'єктивних причин для вчинення таких дій.

Виходячи з наведеного вище та зважаючи на те, що дії суб'єктів господарювання не призвели до обмеження конкуренції, не завдали значних збитків суспільству, керуючись статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», адміністративна колегія Хмельницького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України,

РЕКОМЕНДУЄ:

Приватному акціонерному товариству «Деражнянський молочний завод» (вул. Б.Олійника, 7, м. Деражня, 32200, ЄДРПОУ – 3222667), товариству з обмеженою відповідальністю «Білогір'я молокопродукт» (вул. Леніна, 82, офіс 23, м. Гадяч, Полтавська обл., 37300, ЄДРПОУ – 33707592), приватному підприємству «РЕНЕТ» (вул. Клубна, 3, смт. Любар, Любарський район, Житомирської області, 13100) вжити заходів для усунення причин, що сприяють здійсненню дій, які полягали у одночасному зниженні та встановленні на одному рівні закупівельних цін на молоко заготовлене від індивідуальних господарств населення Летичівського району Хмельницької області в березні-травні 2016 року містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачені пунктом 1 статті 50 та частиною третьою статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді

антиконкурентних узгоджених дій шляхом вчинення схожих дій, які можуть призвести до обмеження конкуренції, оскільки аналіз ситуації на ринку товару спростовує наявність об'єктивних причин для вчинення таких дій.

Відповідно до частини другої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Частиною третьої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що за умови виконання положень рекомендації органів Антимонопольного комітету України, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається.

Про результати розгляду цих рекомендацій та здійснені заходи повідомити Відділення у десятиденний строк з дня їх отримання.

Голова адміністративної колегії,
голова відділення

В.Олуйко